

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi opintotukilain 15 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opintotukilakia. Muualla kuin vanhempiensa luona asuvien 18—19-vuotiaiden opiskelijoiden, jotka opiskelevat muussa oppilaitoksessa kuin korkeakoulussa tai lukiossa, mahdollisuutta saada opintolainan valtiontakaus laajennetaan siten,

että opiskelija saisi valtiontakauksen riippumatta vanhempiensa tuloista.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Toukokuun 1 päivänä 1994 voimaan tuleva opintotukilaki (65/94), jäljempänä uusi opintotukilaki, kumoo pääosin voimassa olevan opintotukilain (28/72) ja korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetun lain (111/92). Korkeakouluopiskelijoiden opintotukea myönnettäessä uutta opintotukilakia sovelletaan 1 päivästä kesäkuuta 1994 ja muiden opiskelijoiden osalta vastaavasti 1 päivästä heinäkuuta 1994. Voimassa oleva opintotukilaki koskee muita kuin korkeakouluopiskelijoita. Sen ja opintotukiasetuksen (287/72) nojalla sekä eräiden opintotukilaissa tarkoitettujen määrien vahvistamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (296/93) 5 §:n mukaan opintolainan valtiontakaus myönnetään 18 vuotta täyttäneelle vanhempiensa luota muuttaneelle muulle kuin korkeakouluopiskelijalle ilman, että vanhempien taloudellista asemaa otetaan huomioon.

Korkeakouluopiskelijoille opintotukea, opintolainan valtiontakaus mukaan lukien, myönnetään korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetun lain mukaan ilman, että vanhempien taloudellinen asema otettaisiin huomioon.

Uusi opintotukilaki muuttaisi tilannetta siten, että muussa oppilaitoksessa kuin korkea-

koulussa opiskelevien 18 vuotta täyttäneiden oikeus opintolainan valtiontakauksen saantiin olisi 15 §:n mukaan sidottu opintorahan saamiseen. Opintorahan saamiseen puolestaan vaikuttavat vanhempien tulot. Näin tarveharkinta opintolainan valtiontakauksen osalta tiukkenisi uuden lainsäädännön tullessa sovellettavaksi siten, että vanhempien tulot saattavat estää oikeuden opintolainan valtiontakaukseen, vaikka opiskelija olisi muuttanut pois vanhempiensa luota. Tiukennus koskisi kuitenkin vain alle 20-vuotiaita, koska tämän iän täyttäneiden tukeen vanhempien taloudellinen asema ei uuden opintotukilain mukaan vaikuta.

Korkeakouluopiskelijoiden osalta tilanne säilyy uuden lainsäädännön mukaan ennallaan, joten heidän osaltaan vastaavaa ongelmaa ei ole.

Uuden opintotukilain myötä muihin oppilaitoksiin kuin korkeakouluihin ulottuva opintotuki uudistus ei käytännössä merkittävästi paranna alle 20-vuotiaiden vanhempien luota muuttaneiden näissä oppilaitoksissa opiskelevien opintotukea, koska tältä osalta on valtiontaloudellisista syistä ollut tarpeen edelleen säilyttää vanhempien tuloihin perustuva tarveharkinta. Vanhempien varallisuuteen perustuvasta tarveharkinnasta uudistuksen myötä luovu-

taan, mutta tämä ei merkittävästi vaikuta asiaan, koska varallisuus on vain suhteellisen harvoissa tapauksissa vähentänyt tuen määrää.

Suurin osa vanhempiensa luota muuttaneista opiskelijoista saisi kuitenkin käytännössä edelleen opintotukea uuden opintotukilain 19 §:n mukaisista tulorajoista johtuen. Niissä tapauksissa, joissa vanhempien tulot estävät opintotuen saannin, olisi kuitenkin perusteltua, että vanhempiensa luota muuttaneella opiskelijalla olisi mahdollisuus opintolainan valtiontakaukseen. Erityisen tarpeellista tämä olisi lukion jälkeisten opiskelumahdollisuuksien turvaamiseksi täysi-ikäisille. Tämän johdosta ehdotetaan uuden opintotukilain 15 §:ään lisättäväksi uusi 3 momentti. Sen mukaan 18—19-vuotias muualla kuin vanhempiensa luona asuva opiskelija, joka opiskelee muussa oppilaitoksessa kuin korkeakoulussa tai lukiossa, saisi opintolainan valtiontakauksen, vaikka hänellä vanhempiensa tulojen perusteella ei olisikaan oikeutta opintorahaan.

Muutos koskisi vain alle 20-vuotiaita, koska tätä vanhemmilla vanhempien tulot eivät vaikuta oikeuteen saada opintotukea. Säännöksen ymmärrettävyyden vuoksi ikärajat on perusteltua mainita myös lakitekstissä. Muutos ei koskisi korkeakouluopiskelijoita, mutta vastavasta syystä tämä on tarpeen todeta pykälässä. Korkeakouluopiskelijoiden osalta tulisi edelleen sovellettavaksi se, mitä 15 §:n 1 momentissa säädetään.

Käytännössä opintoraha on opintovuonna 1992—1993 evätty vanhempien tulojen perusteella noin 11 000 opiskelijalta, joista alle 20-vuotiaita on noin 9 000. Näistä vanhempiensa luota muuttaneita arvioidaan olevan alle puolet. Opintolainan kysyntä on huomattavasti vähäisempi kuin opintorahan, joten ilman opintolainan valtiontakausta jääneiden määrä on vielä alhaisempi. Nykyisen tilanteen mukaan arvioituna lainatakausta hakisi alle 2 000

opiskelijaa. Opintolainojen valtiontakauksen kysynnän voidaan arvioida lainajärjestelmän uudistumisen johdosta entisestään vähenevän, joten käytännössä esitetty muutos ilmeisesti koskee selvästi alle 1 000 opiskelijaa.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Valtiontakauksen myöntämismahdollisuuden laajentaminen ei lisää merkittävästi valtion menoja. Uusille opintolainoille ei enää myönnetä korkotukea, joten korkotukimenot eivät lisääntyisi. Valtion takaama opintolainapääoma kasvaisi jonkin verran, mutta kasvu jäänee alle viiden miljoonan markan kultakin lukuvoodelta. Tämä ei sinällään vielä aiheuta menonlisäyksiä valtiolle. Mahdollinen menonlisäys syntyisi valtion takausvastuunsa perusteella maksamien suoritusten lisääntymisenä, jos myönnettyt lainat aikanaan jäisivät hoitamatta. Tämä menovaikutus tuntuisi vasta usean vuoden päästä.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä opetusministeriössä.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Aikaisintaan laki on tarkoitettu kuitenkin saatettavaksi voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1994.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki
opintotukilain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 21 päivänä tammikuuta 1994 annetun opintotukilain (65/94) 15 §:ään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

15 §

Opintolainan valtioneuvosto

ensa tulojen perusteella olisi oikeutettu opintorahaan.

Muulla kuin vanhempiensa luona asuvalle 18 mutta ei 20 vuotta täyttäneelle opiskelijalle, joka opiskelee muussa oppilaitoksessa kuin korkeakoulussa tai lukiossa, myönnetään opintolainan valtioneuvosto, vaikkei hän vanhempi-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 8 päivänä huhtikuuta 1994

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Tytti Isohookana-Asunmaa*

